

● TORNYA ERIKA RSCJ

Egy nap a pápa közelében

Martos Levente Balázs a Központi Szeminárium rektora, lapunk állandó szerzője. A budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmából azt a megtisztelő felkérést kapta, hogy a rendezvény utolsó napján ő legyen a hazánkba látogató Ferenc pápa olasz–magyar tolmácsa. Arról kérdeztük, milyen benyomások érték e rendkívüli és felelősségteljes megbízatás során.

– Hogyan esett önre a választás?

– Júniusban értesültem arról, hogy szerepelek a tolmácsjelöltek listáján. Végül is júliusban tudtam meg, hogy engem választottak. Magamban úgy könyveltem el, hogy mivel a Pápai Biblikus Bizottságba tartozom, röviden találkoztam is a pápával, talán azt feltételezték, hogy könnyebben el tudom látni ezt a feladatot.

– Volt valamilyen speciális felkészítés?

– A szentatya érkezése előtt két nappal találkoztam azzal a küldöttséggel, amely a pápai csendőrség tagjaiból állt. Ők a látogatás legkonkrétabb kö-

rülményeit korábbi egyeztetések után személyesen, már a helyszínen rendezték el. Közöttük volt egy személy, aki a protokollügyekért felelt, és nagyon nagy szeretettel és figyelmesen segített abban, hogy ráhangolódjak erre a feladatra. Elmondta, hogy a pápának egy olyan országban, amelyet eddig nem látogatott meg, különösen is fontos, hogy megbízhatson abban, aki mellette van, aki tolmácsként segíti, és személyes kapcsolat alakuljon ki közöttük. Ez a férfi volt az, aki újra meg újra nagyon határozottan biztatott, hogy a protokollfotókon kívül mindig legyek a pápa mellett, és bármiben

segítsek, amiben csak kell, igyekezzek az árnyéka lenni.

– Miután a gépe landolt Budapesten, személyautóval hozták a pápát a Hősök terére. Útközben ön ült mellette. Mivel telt az utazás?

– Neki is fontos volt, hogy a köztünk lévő kapcsolat megszülessen, ezért beszélgettünk. Egy idő után láttam, hogy kifelé is pillant, ezért jeleztem neki, hogy nem a legrövidebb úton jövünk, hanem a körgyűrűn. Amikor már közeledtünk a helyszínhez, s a beszélgetésben nagyon távol jártunk, éppen Argentínával foglalkoztunk, jeleztem, hogy hamarosan megérkezünk. Kiszál-

Építsük együtt a párbeszéd új hídjait!

Ferenc pápa a Magyar Katolikus Püspöki Karnak mondott beszédében négy pontban foglalta össze iránymutatását, mely nemcsak főpásztorainknak, de minden kisebb-nagyobb közösség vezetői számára iránymutatásul szolgálhat. A Szentatya tanítását rövidített formában adjuk közre.

Az első: legyetek az Evangélium hirdetői. Ne feledkezzünk el róla, hogy az Egyház életének középpontjában a Krisztussal való találkozás áll. Néha, főként amikor a minket körülvevő társadalom nem tűnik túl lelkesnek keresztény üzenetünk iránt, a kísértés abban áll, hogy bezárkózzunk az intézmények és struktúrák védelmébe. A ti országokban manapság nagy változások zajlanak, amelyek általában egész Európát érintik. A hosszú időszak után, amelynek során nem volt szabad megvallani a hitet, a szabadság elnyerésével új kihívásokkal kell szembenézni egy olyan közegben, amelyben a szekularizáció egyre erősebb és egyre kevésbé érzik át az emberek az Isten iránti szomjúságot.

Emlékezzünk rá: az élő víz forrása, amely mindig folyik és mindig képes eloltani a szomjat, nem más, mint Krisztus. A struktúrák, az intézmények, az Egyház jelenléte a társadalomban csak arra való, hogy felébresszék az Isten iránti szomjúságot az emberekben, és elvigyék számukra az Evangélium élő vizét. Ezért a püspökök feladata elsősorban: nem a struktúrák bürokratikus irányítása, nem előjogok és előnyök keresése; ezeket végezzék mások. Arra kérlek benneteket, szolgáljatok. Szolgálók legyetek, nem kiskirályok. Mit kérek tőletek? Az Evangéliumért lángoló szeretetet, úgy, ahogyan van. Az örömhír tanúinak és hirdetőinek, az öröm terjesztőinek kell lennetek, atyai szív-

laskor megjegyezte, milyen szép parkon keresztül haladtunk. Láttam, hogy a magyar emberekkel kapcsolatos emlékei voltak elől a gondolataiban, ezek jelentették számára az egyik fogódzópontot az előtte álló találkozásokhoz.

– **Hallotta a széles körben kerengő viccet arról, hogy mi lesz a mennyország nyelve?**

– Igen, együtt neveltünk. Egyébként erre a nyelvi témára, hogy milyen nehéz a magyar, az autóban is visszatért Ferenc pápa. Ezért tényleg nagyra szabad értékelni azt a néhány kifejezést, amit köszönésként és búcsúzasként magyarul elmondott. Különbönd mondtam is neki az autóút közben, hogy nálunk már két-három éves kisgyerekek nagyon jól beszélnek a magyart (*nevet*). Azt válaszolta viccesen, hogy persze, mert a gyerekek intelligensek.

– **A politikai vezetőkkel történt találkozások hangulata nagyon formális maradt?**

– Mind a két fél a maga módján készült. A szentatya részéről nagyon elevennek éreztem az összeszedettséget, a figyelmet, a türelmet és a békét. És mindkét oldalról a helyzethez illő na-

gyon komoly magatartást. Olyan tiszteletet, ami illik a fontos témákhoz. A találkozók kölcsönösen elismerő és bátorító légkörben zajlottak.

– **Ferenc pápa láthatóan örömmel fogadta más egyházak képviselőinek a jelenlétét, a szentmise elején Bartholomeosz pátriárkát külön köszöntötte.**

– Személyesen tudom állítani, hogy a pápára nagy hatást tett a protestáns felekezetek és a zsidó közösség jelenléte is. Utólag meg is jegyezte, hogy milyen értékes és mély megnyilatkozások voltak ezek. Őszinte figyelemmel volt jelen, és beszédes például a gesztus, hogy Radnóti Miklóst idézte. Úgy érzékelem, hogy nagyon egyszerű, tiszta az Istenhez és Jézus Krisztushoz való ragaszkodása. Ugyanakkor közvetlen út következik ebből számára a felebarátnak, a másik embernek, a másik vallásos, hívő embernek az elismeréséhez. S ennek itt újra szép példáját láttam.

– **Ferenc pápa megítélése a magyar emberek körében ellentmondásos, „hála” például a média szívós munkájának. Viszont most sokak bi-**

zalmát és szeretetét elnyerte, amikor a mise előtt találkozott az összesereglett hívekkel, két kisbabát is homlokukon puszilt, mosolyogva viszonzta az üdvözlést. Fizikai gyöngesége ellenére erős kisugárzása, jelenléte, mély prédikációja, személyes jelenléte nagy hatással volt a hívekre. Ennyire fontos a közvetlen kapcsolat?

– A média közvetítése rendkívül pozitív eszköz is lehet, de hajlamossá tesz bennünket arra, hogy felszínesek maradjunk. Gyakorta olyan médiaviharok határozzák meg az állásfoglalásainkat, amelyeknek nincs mélységük. A személyes látogatás nagyon sokak számára alkalmat teremtett arra, hogy megtapasztalhassák a pápa közvetlenségét, figyelmességét, a szentmisén kifejezetten befelé forduló jelenlétét. Ez a találkozássorozat megmutatta, mennyire sokféle tud ő lenni. A kérdés, hogy megengedjük-e magunknak, hogy az ő valamelyik oldala lenyűgözzön. Ilyen lehet az a fajta személyes lelkipásztori szeretet, amivel a gyerekek felé fordul, vagy az elmélyült szemlélet, ami a prédikációban jelent meg, esetleg azok a fontos komplex képek (a

vel közel lenni a papokhoz és a szerzetesekhez, gyakorolva a meghallgatás művészetét.

Engedjétek meg, hogy emlékeztesselek benneteket a négy püspöki közelségre. A közelség Istenhez az első. Én mint fivér kérdezem: imádkozol? Vagy csak elmondod a zsolozsmát? A szíved imádkozik? Te szánsz időt az imádságra? „De az a helyzet, hogy nagyon elfoglalt vagyok...” De a mindennapi

elfoglaltságok közé illeszd be azt is: az imádkozást. Második közelség egymáshoz. A püspöki testvériség, a püspöki konferencia kegyelem. Egyikőtök se gondolja, hogy ugyanolyan, mint a másik: ez a gazdagság. Igyekeztek beilleszteni a püspökök egységébe a különbségeket is és ne keressétek a hegemónok kötelének útját. Testvérek mindannyian. Te másként gondold, mint én, de testvérem vagy. Vitázunk? Vitázzunk. Kiabálunk? Kiabáljunk. De el a kezekkel a testvériségtől: a püspöki Konferencia egységétől. Kegyelem: kérnünk kell. Isten népének megőrzését jelenti a püspökök egységében. A harmadik közelség az, amit idéztem: közelség a papokhoz. A püspök „legközelebbi felebarátja” a pap. „Oh, de tudja, ez a pap nehéz eset...”. De, mondd már, melyik apának nincs nehéz eset fia? Mindnek van. A gyermekeinket úgy szeretjük, ahogy vannak, nem úgy, ahogy én szeretném, amilyenek legyenek. Aztán pedig a negyedik közelség: közelség az Istenhez hű szent néphez. Kérlek benneteket, ne feledkeztek meg a népetekről, ahonnan az Úr elhozott benneteket. „Elhoztalak a legelőről, a juhok mögül”: ne felejtsetek a nyáját, ahonnan származtok. Pál mire figyelmeztette Timóteust? „Emlékezz anyádra és nagyanyádra, népedre”. A Zsidókhoz

Fotó: MTI / Miniszterelnökség / Botár Gergely

► FERENC PÁPA BÚCSÚZIK AZ ÖNKÉNTESEKTŐL (MARTOS LEVENTE BALÁZS A KÉP KÖZEPÉN, A SZENTATYA JOBB VÁLLA MÖGÖTT)

múlt és a jövő vagy a kultúrák közötti híd képe), amiket ő használ.

– Rengeteg pap jött el a közös szentmisére. Vajon azért voltak itt, mert ez kijár a katolikus egyház fe-

jének? Vagy a személye iránti tisztelet jele volt? Esetleg az eucharisztikus kongresszus sikerének a jele?

– Gondolom, hogy mindez együtt. Hála Istennek, a különböző hatások

felelőssítették egymást. Amióta Ferenc pápa a mi pápánk, rengeteg kérdés merült fel, még személyesen vele kapcsolatban is. A magyar egyházi közösségek és a magyar nemzet, aho-

írt levél szerzője azt mondta: „Emlékezz meg azokról, akik a hitbe bevezettek”. Hány alázatos katekézis, hány nagymama van mögötte. A szív maradjon közel a néphez. Szomorú, amikor egy püspök szíve eltávolodik a néptől. A négy közelség. Tartsatok lelkiismeret-vizsgálatot, miként álltok: úgy hiszem jól, de szeretem hangsúlyozni. Közelség Istenhez, közelség egymáshoz – „látom, hogy néhányuknak különös történelmi, liturgikus sajátságaik vannak, és mások annyira különbözők”: közelség a liturgiájukhoz, történelmükhöz, anélkül, hogy meg akarnánk őket ettől fosztani, latinizálni: nem, kérlek benneteket, ne tegyétek. Közelség egymáshoz, közelség a papokhoz és közelség az Istenhez hű szent néphez. Püspöknek lenni manapság azt jelenti – mindig, de hangsúlyozom, manapság – , hogy a meghallgatás művészetét kell gyakorolni. És nem könnyű. Ne féljetez tőle, hogy teret adjatok Isten Igéjének, és hogy bevonjátok a munkába a világiakat: ezek is olyan csatornák lesznek, amelyeken keresztül a hit folyója újra megöntözi Magyarországot földjét.

Második iránymutatásom: legyetek a testvéri szeretet tanúi. A ti országotok olyan terület, ahol régóta együtt élnek

különböző népekből származó emberek. Különböző nemzetiségek, kisebbségek, vallási felekezetek, vándorlók alakították ezt az országot is multikulturális közeggé. Ez új valóság, amely kezdetben megriasztja az embereket. A különbözőség mindig kicsit félelmet kelt, mert veszélyt jelent a megszerzett biztonságra, és kihívást hordoz az elért stabilitás ellen. Ugyanakkor nagy lehetőség arra, hogy megnyissuk a szívünket az Evangélium üzenetére: „Úgy szeressétek egymást, ahogyan én szeretlek titeket” (Jn 15,12). A kulturális, etnikai, politikai és vallási különbségekkel szemben kétféle magatartást tanúsíthatunk: vagy bezárkózunk mereven úgynevezett identitásunkba, vagy megnyílunk a másikkal való találkozásra és együtt gondozzuk egy testvéri társadalom álmát. Szívesen említem meg itt, hogy éppen ebben az európai fővárosban találkoztatok 2017-ben Kelet-Közép-Európa püspöki konferenciáinak képviselőivel, és azt hangsúlyoztátok, hogy mindenki a maga identitásához ragaszkodik, de ez soha nem lehet oka az egymási iránti ellenségeskedésnek és lenézésnek, hanem segítenie kell az eltérő kultúrák közötti párbeszédet. Párbeszédet folytatni, a saját hovatartozás megkérdőjelezése nélkül.

gyan egyébként az egész világ, a váratlan gesztusait olykor döbbenettel, olykor valamiféle belső reménységgel fogadja. Ez a találkozás Magyarországon nagyon jól sikerült; sokunkban azt erősítette, hogy a szentatya üzenetét pozitívan közel tudjuk engedni magunkhoz. A sok pap jelenléte is erről tanúskodik. Bízom abban is, hogy mindannyiunkat közelebb hoz a pápa személye Jézus Krisztushoz.

– Milyen volt a búcsúzás a repülőtéren?

– Jól sikerült találkozás, látogatás volt. Ahogyan Erdő Péter bíboros úr kifejezte, az eucharisztikus kongresszus a várakozásainkat felülmúlóan jól sikerült. Ő ebben az örömben, ebben a gazdagságban tudott osztozni a pápával. A búcsúzást az önkéntesek boldog jelenléte határozta meg. Egészen különleges atmoszférát teremtettek. Miközben a miniszterelnök-helyettes úr a pápával beszélgetett, ők énekeltek a pápai himnuszt, és olasz nyelvű rigmusokkal éltették a pápát. Amikor a pápa rácsodálkozott erre a lelkes, nagy csapatra, elkezdett velük viccelődni. Azt mondta: „Hát én ezt nem

értem... miért állnak kétoldalt, jobbra vannak a jók, balra a rosszak?” Ez nagy derűséget váltott ki. Amikor a szentatya felment a repülő lépcsőjén, még ott is lehetett látni, hogy az ujjával jobbra és balra mutat, az önkéntesek pedig felettebb örvendeztek. A búcsú pillanatai nagyon önfeledt vidámságban teltek, s bízom abban, hogy azok a látható eredmények, amik a kongresszussal kapcsolatban megfogalmazhatók voltak, tényleg sokáig hatni fognak.

– Egy ilyen hivatalos látogatáson szokásos, hogy a vendégek és vendéglátók megajándékozzák egymást. Esetleg ön adott ajándékot a szentatyának?

– Amikor a vatikáni csendőrség itt volt előkészülni, megkérdeztem a képviselőjüket, hogy adhatok-e személyes emléket a pápának. Megbeszéltük, hogy a Központi Szeminárium kispapjai készítenek számára egy csotkit (*a Jézus-ima recitálásához segítségül szolgáló imafüzér – a szerk.*). A kongresszus hetében minden kispap imádkozott ezzel a pápáért. Mivel én voltam az utolsó, aki elkészönt tőle, akkor adtam át neki. Elfogadta az ajándékot és a kispap-

pok imádságát, s arra kért, továbbra is imádkozzunk érte.

– Van-e olyan mondata a pápának, ami különösen fontos az ön számára?

– Amikor a reptérre menet az autóban beszélgettünk, szóba került, mennyire szeretné, hogy a papság közel legyen a hívekhez. Erre azzal tudtam válaszolni, hogy ma reggel is megcsodáltam azt a konyhai dolgozónkat, aki kora hajnalban felkelt, hogy a szemináriumban elkészítse a reggelit. Ugyanő boldogan mondta, hogy előző este a tévében látta az eucharisztikus körmenetet Budapest utcáin, és mennyire büszke volt azokra a növendékekre, akiket a képernyőn látott. Azt gondolom, nem szabad elfelejtenünk egymást. Azt a konyhai dolgozót sem. ■

A városotokat kettészelő hatalmas folyó fölött ível át a gyönyörű Lánchíd, amelyet egy gyenge kis fahíd helyén építettek, hogy összekösse Budát és Pestet. Ha azt akarjuk, hogy az Evangélium folyója elérje az emberek életét, és itt, Magyarországon is testvériesebb és szolidárisabb társadalom alakuljon ki, ahhoz az szükséges, hogy az Egyház a párbeszéd új hídjait építse. Mint püspököktől, azt kérem tőletek, hogy a papokkal és a világi lelkipásztori munkatársaitokkal együtt mindig mutassátok meg az Egyház valódi arcát: anya ő. Anya! Mindenkit, a kívülről érkezőket is elfogadó arc, azok felé is, akik kívülről jönnek, testvéri és nyitott a párbeszédre. Legyetek olyan főpásztorok, akik szívükön viselik a testvériséget. A nyájnak ne gazdái legyetek, hanem atyái és testvérei. A testvéries magatartás, amelynek művelésére kérlek titeket a papokkal és Isten egész népével, váljon egy fényes jellé Magyarország számára. Így formálódik egy olyan Egyház, amelyben főként a világiak, mindennapi életük minden területén, a családjukban, a társadalomban és hivatásukban az evangéliumi testvériség kovászává válnak. Legyen a magyar Egyház a hidak építője és a párbeszéd előmozdítója!

Végül, a harmadik dolog: azt kérem, hogy legyetek a remény építői. Ha az Evangéliumot helyezük a középpontba, és testvéri szeretettel teszünk róla tanúságot, akkor reménységgel nézhetünk a jövőbe, még akkor is, ha kisebb és nagyobb viharokat kell átvészelnünk a jelenben. Az Egyháznak ezt kell elterjesztenie az emberek életében: azt a derűs bizonyosságot, hogy Isten maga az irgalom, aki életünk minden pillanatában szeret bennünket, mindig kész megbocsátani nekünk, és felsegít, ha elestünk. Ne feledkezzetek meg Isten stílusáról, ami a közelség, együttérzés és gyengédség stílusa. Ez Isten stílusa. Járjunk ezen az úton, ugyanezzel a stílussal. [...] És ne felejtsetek: a pástornak a nyájon belül a helye: a nyáj elején, hogy mutassa az utat, a nyáj közepén, hogy megértse annak „szagát”, a nyáj mögött, hogy segítsen azokon, akik lemaradnak, és hogy hagyja, hogy a nyáj egy kicsit előremenjen, mivel kifinomult szaglása van arra, hogy megmutassa, merre vannak a jó, tápláló földek.